

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. II. De Officio Subdiaconi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

TITULUS II.

DE OFFICIO SVBDIACONI.

I. **A**nte egressum induit se ipse ante Celebrantem, iuuantibus Substituto & Acolythis, ipse verò iuvat Celebrantem, Manipulum cum osculo propè Crucem offerendo. Tum sonantibus omnibus campanis, facta Cruci debitâ reverentiâ, & postea Celebranti, egreditur ante Diaconum (nisi Celebrans pluviali sit indutus, tum enim ipse à sinistris fimbriam pluvialis tenens eum comitatur) cooperto capite, iunctis & erectis manibus. NB.

II. Ubi ventum est ad aram, stans proximo Acolytho birretum porrigit, genuflectit cum alijs, etsi non adsit Venerabile Sacramentum, & factâ Cruce cum Celebrante incipit Psalmum *Iudica*, ita iungens manus, ut, quantum fieri potest, Dalmaticam non tangant. Dum autem hunc alternatim cum Celebrante recitat, inclinat caput, humeros, aut corpus, aut Crucem facit, quoties Celebrans id facit, exceptâ Confessione illius. Dum verò Confessionem ipse cum Diacono facit, profundè se inclinat, & ad verbum *tibi Pater, te Patrem* se parùm ad Celebrantem convertit, ad verba *mea culpa &c.* ter pectus percutit, sinistrâ pectori admotâ.

III. Facta Confessione sine genuflexione cum Celebrante ad Altaris medium ascendit, vestem illius anteriorem & albam manu dextrâ attollens, alterâ manu pectori admotâ. Ubi verò ad Altare venerit, manibus iunctis, non super Altare positus genuflexionem facit.

IV. Ad initium incensationis dextrâ planetam circa humeros Celebrantis attollens eundem comitatur, sinistrâ pectori admotâ, & cum ipso ante Reliquiarum incensationem profundè se inclinans, vel, cum per medium transit, aut ab eo recedit, omnino genuflectens. Peractâ incensatione descendit cum Diacono in planum Epistolæ, nullâ factâ Altari reverentiâ, & stans à sinistris ejus expectat, donec Celebrantem incensaverit. Tum accedens ad Celebrantem, & stans ad dextram Diaconi facit cum Celebrante Crucem ad initium Introitus, & ad *Gloria Patri* caput Cruci inclinat. Postea verò alternatim cum eo *Kyrie eleison* dicens, factâ Cruci

reverentiâ per breviorẽ viam ad Sedilia ante Diaconum accedit, ibique Celebrantem ad sedendum per casulæ elevationem juvat. Si verò non sedendum sit, tum post introitum collocat se in plano post tergum Diaconi super secundo gradu in medio stantis.

V. Dum Celebrans *Gloria in excelsis* canit, ipse facta genuflexione ad Altare ascendit, & à sinistris Celebrantis stans, junctis manibus cum eo Hymnum illum recitat inclinans caput ad *Adoramus, Gralias, IESV Christe, Suscipe*, & Crucis signum ad verba *cum sancto Spiritu* faciens. Inde si sedendum, facta genuflexione iterum per breviorẽ viam ad sedilia accedit, ut priùs, ibique caput inclinat, quoties supra dicta verba canuntur. Circa finem Hymni, dato signo à Cæremoniaro surgit, ponit birretum in sede, & ad planum Altaris accedit, genuflectit, & iterum in medio post tergum Celebrantis se collocat, quæ omnia etiam simili modo, quando ad *Kyrie eleison* & *Credo* sedetur, facere debet.

VI. Quando Celebrans dicto *Dominus vobiscum* ad cornu Epistolæ accedit. ipse quoque cum eodem pari passu e vadit, & in linea recta post Diaconum stat facie ad aram conversa, caputque inclinat ad verba *Oremus, Per Dominum* & similia, non tamen respondet. *Amen.*

VII. Circa finem Orationis ultimæ accipit à Substituto (vel, ut vult Cæremoniale fol. 224. à Cæremoniaro) librum Epistolarum ambabus manibus, & elevatum ante pectus deferens, factâ Altari in medio genuflexione, vadit ad partem Epistolæ contra Altare in plano Presbyterij, vel (si non est capax locus) extra cancellos, remotus duos minimùm passus, sine nova genuflexione Epistolam cantat, ipse sibi librum tenens, quâ finitâ claudit librum, redit cum Socio ad medium Altaris, &, si non sit Officium Defunctorum (in hoc enim omittit hanc Cæremoniam) facta genuflexione accedit ad Celebrantem, ferens ambabus manibus, ut priùs, librum, cujus superiorem partem in supremo gradu genuflectens versus Celebrantem parùm inclinat, & manum illius super librum extensam osculatur. Tum surgit, tradit librum Cæremoniaro, & Missale clausum cum Cussino supra pectus ad cornu Evangelij portat, ibique Celebranti Evangelium legenti in secundo gradu ad sinistram assistit, conformans se eidem

eidem in formando signo Crucis, capitisque inclinatione, & tam in principio, quam fine respondens, & Missale propius ad locum Corporalis pro Celebrantis usu collocans.

VIII. Finito Evangelio, quando Diaconus ad Celebrantem ascendit, ipse in plano stans expectat, donec Diaconus iterum descendat, & tum cum eodem genuflectens, & à sinistris comitans procedit ad locum Evangelij extra Cancellos, duos minimum passus distans ab illis, ibique faciem nec totam ad Altare, nec totam ad Populum, sed ferè ad eum modum, quo liber in Altari ponitur, ad Evangelium legendum vertit, librúmque apertum à Diacono accipit, & ad commoditatem cantantis elevatum tenet, nunquam se cum alijs inclinans, aut genuflectens. Finito Evangelio, nullâ Altari factâ genuflexione, vel reverentiâ aliâ, et si proster Venerabile, portat librum apertum & elevatum ad Celebrantem, & indice manus dextræ initium Evangelij monstrat, nullam ei reverentiam in accessu faciens; quando tamen is librum osculatus est, ipse claudens librum profundè eidem se inclinat, & sine alia genuflexione per viam breviorē ad planum descendit, librúmque Cæremoniario reddit.

IX. Si Concio habenda sit, accedens ad Celebrantem, cum in Manipulo & Casula detrahenda juvat, ipse verò Dalmaticam & Manipulum exuens Thuriferario præbet, & expectans cum Celebrante, donec Evangelium finiatur, eo finito, cum ipso ad sedilia præparata, factâ prius debitâ reverentiâ procedit, iterúmque finita concione redit, & vestes reassumit.

X. Quando Celebrans *Credo* canit, ipse, ut in *Gloria in excelsis*, ascendit, & cum illo Symbolum recitat, in omnibus inclinationibus se eidem conformans, uti etiam in fine formando Crucis signo. Tum factâ reverentiâ, uti prius ad sedilia accedit, & recedit. Post *Et incarnatus est*, dum Diaconus bursam ad Altare portat, ipse cum eodem surgit, & manu biretum tenens, ac in loco consistens expectat, donec Diaconus ad suam sedem revertatur, tum iterum sedet, donec à Cæremoniario signum recedendi detur.

XI. Dum Celebrans dicit *Dominus vobiscum*, ipse post Diaconum stans in medio, ubi Celebrans ad Altare reversus *Oremus* canit, genua flectens per planum ad Credentiam, vadit,

vadit, ubi à Substituto velum longum super humeros, ita ut in latere dextro longius dependeat, accipit, & relicto super Credentiam parvo velo Calicis, sinistrâ manu nudâ Calicem per nodum accipit, & dextram extensam ponit super pallam velo superhumerali tectam, & sic eum per viam breviorē sine genuflexione ad cornu Epistolæ portat, & in Altari ponit, amotôque velo detegit. Quo factô Calicem Purificatorio extergit, quod circumvoluit nodo Calicis, sicque Calicem in manus Diaconi tradit, mox ampullam vini à Ceroferario traditam eidem Diacono porrigit, & statim ab altero Ceroferario ampullam aquæ accipit, dextrâque parùm ipsam elevans, & Celebranti ostendens, versùs eum inclinatus dicit: *Benedicite Pater Reverende*: & tum parùm aquæ in Calicem infundit, & expectat, donec Diaconus Patenam in manu ponat, veloque tegat, quam ipse ita gestans, ut pars interior ipsum respiciat, sine genuflexione descendit in medium planum Altaris, ibique facta genuflexione stans tenet eam ante faciem usque ad finem Orationis Dominicæ, sinistrâ manu brachium dextrum sustentans, neque cum Celebrante, aut Diacono genuflectit, nisi in casibus infrâ exprimendis. Quando Diaconus ipsum incensare vult, se versùs ipsum sistit, & ante ac post incensationem eidem se inclinat. Dum verò Celebrans dicit: *Orate Fratres*: ipse *Suscipiat* sine capitis inclinatione respondet.

XII. Ad Præfationem dum Celebrans canit *DEO nostro*, caput & ipse inclinat; finita autem præfatione ascendit ad sinistram Celebrantis, factâ priùs genuflexione, & cum eo *Sandus* inclinatus dicit, ad *Benedictus* se iterum erigens, & facta genuflexione ad medium planum redit.

XIII. Dum Celebrans dicit *Quam oblationem*, cum Diacono super infimum gradum Altaris genuflectit à tergo Celebrantis, in Officio Defunctorum autem ad cornu Epistolæ accedit, ibique flectens Hostiam & Calicem levatum ter incensat. Post Elevationem surgit, & rediens ad suum locum ibidem stat, usque dum Celebrans in Oratione Dominica canit: *Et dimitte nobis*, tunc enim facta genuflexione per breviorē viam ascendit cum Diacono ad Celebrantem, & ad Diaconi dextram se sistit, ac Patenam nondum detectam Diacono porrigit, velum in manibus Substituti relinquit, &

facta

facta genuflexione ad suum locum revertitur, statque à tergo Celebrantis.

XIV. Dum canitur à Celebrante *Pax Domini*, factâ genuflexione ad Celebrantis sinistram ascendit, & cum eodem *Agnus DEI* inclinatus, pectusque ter percutiens dicit, iterumque facta genuflexione ad suum locum revertitur, & ibi stat, donec Diaconus ad ipsum descendat, & Pacem det; quam ipse quoque statim dat Cæremoniaro, sed cum hoc discrimine, ut, dum eam à Diacono accipit, manum utramque supponat humeris; dum verò eam dat Cæremoniaro, super eisdem ponat. Post datam pacem genuflectit, & ascendit ad dextram Celebrantis: detegit, cum opus est, Calicem: adorat cum Celebrante, & cum dicit: *Domine non sum dignus*, inclinatus cum eodem pectus percutit. Dum Celebrans sumit Hostiam vel Sanguinem, profundè se inclinat versùs Altare; sumpto autem Sanguine, cum debita reverentia & ampullæ osculo vinum pro purificatione Celebranti infundit, uti & pro ablutione vinum & aquam; tum accepto parvo velo Calicis genuflectit, & per infimum gradum ad partem Evangelij vadit, Calicem mundat, aptat cum Purificatorio, Patenâ & pallâ cooperit, plicat Corporale, reponit in bursam, & ipsam super Calicem priùs à se velo coopertum ponit, & per gradus anteriores transiens, facta in medio genuflexione, portat ad Credentiam sine comite. Accedit ad medium, sequitur Celebrantem ad librum accedentem vel recedentem, flectit ad benedictionem cum Diacono in secundo gradu (nisi aliud Evangelium legendum sit, tunc enim portat librum facta post Diaconum in medio genuflexione) & caput profundè inclinans signo Crucis se signat, & ad cornu Evangelij cum Diacono se conferens assistit, Celebranti se in omnibus inclinationibus & Crucis formatione conformans ut ad primum Evangelium. Finito Evangelio dicit: *DEO gratias*: redit cum Celebrante ad medium Altaris, facit Cruci reverentiam, & mox in planum descendit, ibique factâ iterum reverentiâ, birretum à Substituto accipit, & ante Diaconum capite tectò in Sacristiam regreditur, ita tamen, ut, ubi ad Sacristiam venerit, sistens se cum alijs in linea recta Celebrantem transire sinat, & ipse primum post Diaconum Sacristiam intret, ubi factâ imprimis Cruci, postea Celebranti reverentiâ,

eundem in vestibus exuendis iuvat, & tum demum etiam ipse se exuit.

TITULUS III. DE OFFICIO CÆREMONIARII.

- I. **A**Nte omnia indutus Superpelliceo quærit, & signat in Missali & libro Evangeliorum, quæ sunt cantanda vel legenda: deinde videt, an omnia sint parata, præsertim pro Celebrante. Postea Missale apertum in Altari ponit, & Calicem ad Credentiam defert, eumque in medio ponit.
- II. Paratis omnibus induit Celebrantem, eumque in egressu ad sinistram, nudo capite, & junctis ac erectis manibus sequitur.
- III. Ubi ad aram ventum est, sistit se ad planum Epistolæ; ibique à Diacono birretum Celebrantis accipit, post genuflexionem ad sedem deportandum.
- IV. Si aspersio aquæ benedictæ facienda sit, comitatur Celebrantem, & dextram pluvialis partem elevat. Ubi ad Altare redierit, factâ debitâ reverentiâ, ad suum locum regreditur; finitis verò Orationibus ad Celebrantem accedit, eumque in casula induenda iuvat.
- V. Dum Celebrans dicit Psalmum *Indica*, ipse stare potest, sub Confessione tamen decentius flectit. Quoties autem Celebrans seipsum signat, vel caput inclinat, toties ipse quoque se signat vel inclinat, exceptâ Confessione. Dum autem Diaconus & Subdiaconus Confessionem faciunt, ipse se profundè versùs Altare inclinat, pectus percutit cum illis, & ad verba *Tibi Pater* ad Celebrantem se vertit.
- VI. Si ad *Kyrie eleison* vel *Gloria* sedendum sit, ipse Subdiaconum in sedendo iuvat, Dalmaticam attollendo. Tum diligenter attendit ad verba: *Adoramus, Gratias, IE SV Christe, Suscipe*, & ex suo loco surgens, capitis inclinati signo ad inclinationem monet, quod idem etiam signum dat ad recedendum, circiter quando *cum S. Spiritu* cantatur.
- VII. Quando Celebrans Orationes canit, ipse in secundo gradu eidem assistit, facie ad illum conversa. Finitis Orationibus recedit, & vel in suo loco consistit, vel, si ita moris sit, Subdiaconum ad Epistolam cantandam comitatur, eique à sinistris parùm à tergo assistit.

VIII. Dum